

Анализ на резултатите от проведено изследване за употребата на наркотични вещества сред ученици от 5 до 12 клас на територията на Община Тервел

I. Употреба на наркотични вещества в България - актуалност на проблема

През последните години се наблюдава известна динамика в основните показатели за употребата на наркотици в България, което съответства на общите тенденции в Европейския съюз.

По обобщени данни от проучвания през периода 2010-2012 год. общо около 560-570 000 български граждани от 15 до 64 години поне веднъж в живота си са употребили някакво наркотично вещество. От тази гледна точка се наблюдава увеличение на броя на хората с най-малко една употреба на някое от веществата. Проучване сред общото население (15-64 г.) показва, че към края на 2012 г. 8,4% от населението е в тази група.

Структурата на употреба по вид вещество остава като цяло без особени промени през последните пет години. Най-масово използваният наркотик е марихуаната. Хероинът пък е все още най—силно свързания с проблемна употреба наркотик, но с нарастваща тенденция към спадане за сметка на стимулантите. Нараства употребата на синтетичните стимуланти- амфетамини и вещества от типа на екстази. При употребата на кокаин също се наблюдава тенденция на увеличение.

Младите хора на възраст между 15 и 34 години представляват около 80-83% от всички лица във възрастовия диапазон 15-64 години, които поне веднъж в живота си са употребили някакъв наркотик. Между 36 и 39% от студентите и учениците от 9-ти до 12-ти клас поне веднъж в живота си са пробвали наркотично вещество...

Дейността на МКБППМН е насочена към: реализирането на информационно-консултативна, проучвателна и изследователска дейност, анализ на фактите от употребата на наркотични вещества сред подрастващите; разработване на програми и проекти, работа с рискови групи; квалификация на специалистите; създаване и разпространение на информационни печатни и видеоматериали по проблема. Реализират се съвместни дейности в партньорство с превантивно информационните центрове.

Добра практика в дейността на МКБППМН е извършването на проучвания чрез интервюта, тестове, анкети относно причините и мотивите за употребата на наркотици. (*Из „ Национална стратегия за борба с наркотиците 2014-2018 г.“*)

II. Анализ на резултатите от проведена анонимна анкета сред ученици от 5 до 12 клас в Община Тервел за употребата на наркотични вещества

Изследването се осъществява в съответствие с приетата на 18 юли 2014 г. Национална стратегия за борба с наркотиците (2014-2018 г.) и поетите ангажименти по Общинска програма и мерки за организиране и провеждане на дейности на МКБППМН при Община Тервел, за реализиране на задачите по Плана за действие към Националната стратегия за борба с наркотиците (2014-2018 г.)

Цел: Идентифициране на причините и условията, способстващи въвличането на деца в употребата на наркотични вещества, в т.ч. с т.нар. лека дрога-цигари и алкохол. Анализирание на ситуацията сред учащите се от 5 до 12 клас в Община Тервел, по отношение на употреба на наркотични вещества, проучване на нагласите и знанията на учениците, относно влиянието на дрогата върху човешкия организъм и достъпността на предлагането им на територията на общината . Повишаване на

информираността за рисковете от употребата на забранени наркотични вещества и подобряване на комуникацията с родителите на учениците от 5 до 12 клас от Община Тервел.

Метод на изследването: провеждане на анонимна анкета чрез попълване на формуляр с 16 въпроса от затворен тип. Предоставена е възможност за допълване чрез свободен отговор на някои въпроси. В анкетата се посочват възраст и пол на анкетирания.

Целева група: Ученици от V до XII клас, учащи в:

СОУ „Йордан Йовков“ гр. Тервел;
ПГТО „Дочо Михайлов“ гр. Тервел;
ОУ „Отец Паисий“ с. Нова Камена;
ОУ „Паисий Хилендарски“ с. Безмер;
ОУ „Д-р Петър Берон“ с. Коларци;
ОУ „Христо Ботев“ с. Зърнево.

**В изследването не са включени ученици от ОУ „В. Друмев“ с. Орляк.*

III. Конкретни резултати, според отговорите на учениците, изразени в проценти:

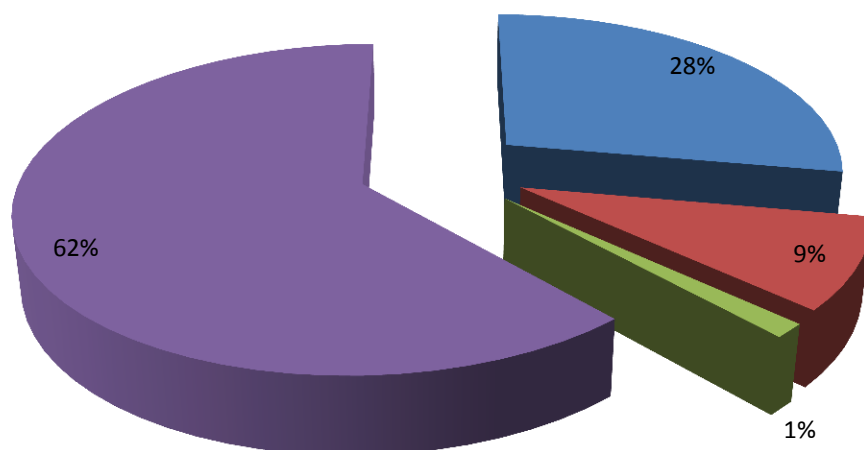

Както се вижда от диаграмата, половината от учениците са употребявали алкохол. Макар и да не е толкова висок процентът на отговорилите „да, почти всеки ден“, обезпокоително е, че за 5% от учениците употребата на алкохол е нещо обичайно, почти ежедневие. Това е проблем за младия човек, който трябва да неутрализира вредното въздействие на алкохола върху по-нататъшното си развитие и опазване на своето физическо и психическо здраве, както и да не допуска злоупотребата да прерасне в индивидуален социален проблем.

Как стои въпросът с употребата на алкохол в съотношение момичета-момчета от 5 до 12 клас включително, е видно от следващите диаграми:

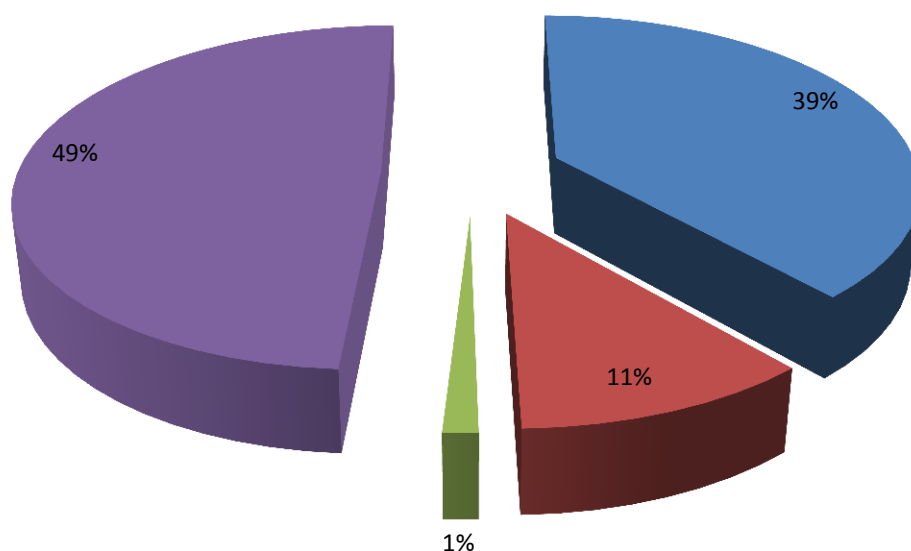
Употребявали ли сте алкохол? Отговори на момчетата- ученички от 5 до 8 клас

■ да, веднъж ■ да, повече от 20 пъти ■ да, почти всеки ден ■ не, никога

Употребявали ли сте алкохол? Отговори на момчетата- ученици от 5 до 8 клас

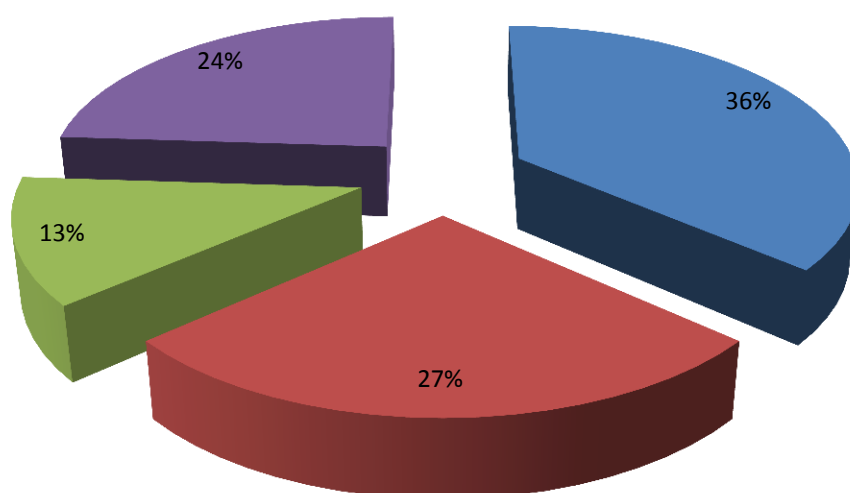
■ да, веднъж ■ да, повече от 20 пъти ■ да, почти всеки ден ■ не, никога

Забелязва се, че в прогимназиалния училищен етап на образование момчетата, които употребяват алкохол, та макар и веднъж, са доста повече от момчетата. Тези представители на мъжкия пол, които никога не са употребявали алкохол, са по- малко от половината.

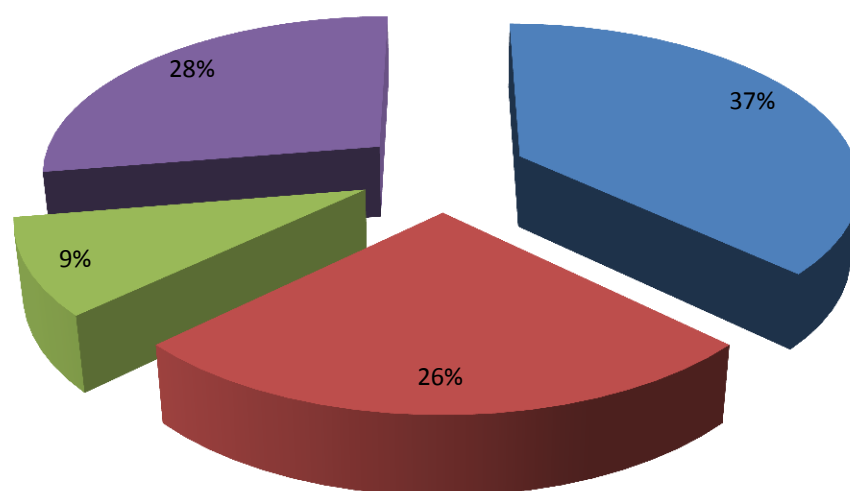
Употребявали ли сте алкохол? Отговори на момичетата- ученички от 9 до 12 клас

■ да, веднъж ■ да, повече от 20 пъти ■ да, почти всеки ден ■ не, никога

Употребявали ли сте алкохол? Отговори на момчетата- ученици от 9 до 12 клас

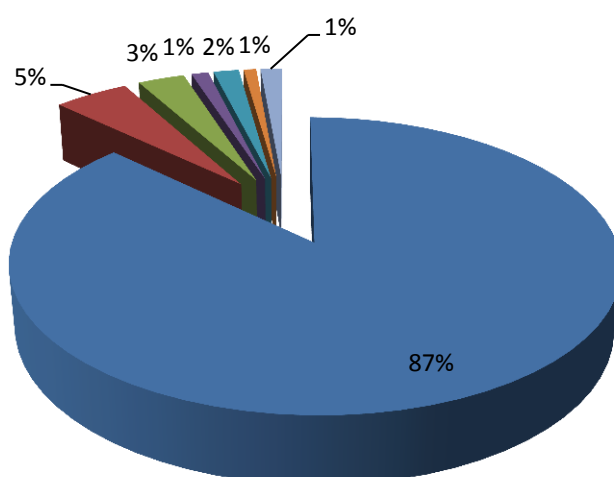
■ да, веднъж ■ да, повече от 20 пъти ■ да, почти всеки ден ■ не, никога

Не може да не ни направи впечатление, че процентът на момичетата, които са употребявали алкохол „повече от 20 пъти“ и „почти всеки ден“ е по-висок от този на момчетата. В по-горна училищна възраст момичетата като че ли губят своята слава на представители на нежния пол и надминават момчетата по традиционно „мъжки“ навици.

2. Бихте ли приели (опитали) вещество с наркотично действие? Може повече от един отговор)

- не
- да, от любопитство
- да, от скука
- да, за да не се различавам от приятелите си
- да, защото така ще забравя за лошото, тъжното и неприятното
- да, защото искам да съм различен
- да, защото никой не ме обича

Абсолютният брой на учениците, които не са склонни да опитат вещество с наркотично действие е 628. Разликата от 90 души, които съставляват 13 процента от анкетираните, показва, че съществува потенциал за разширяване на употребяващите на наркотични вещества. Уточняваме, че става въпрос за намерение. Самият въпрос е зададен в условно наклонение: „*Бихте ли...*“ Не може със сигурност да се направи извод, че непременно младежите ще прибегнат до действителна употреба на дрога.

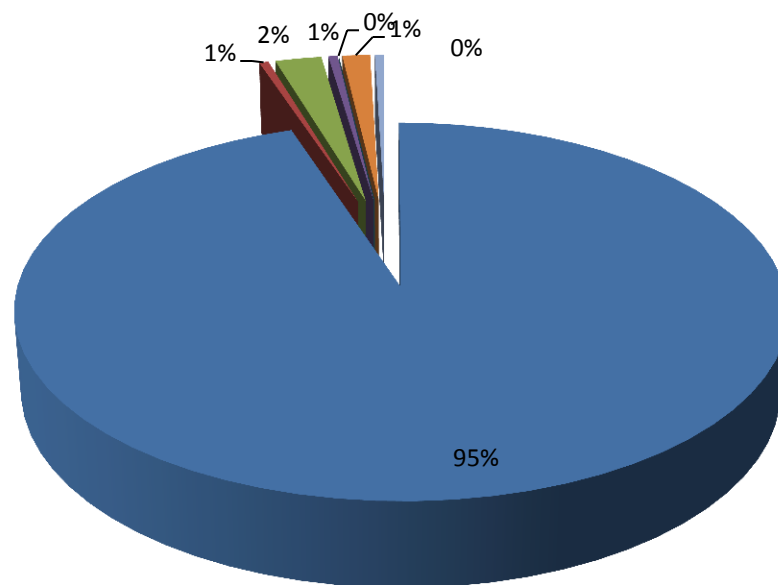
Нека да се вгледаме в мотивите, които показват склонността към употреба на наркотични вещества. В абсолютна стойност 35 ученици твърдят, че биха опитали наркотично вещество от любопитство. 22-ма биха опитали- от скука, а 8- за да не се различават от приятелите си. 12 учащи посочват, че така ще забравят лошото, тъжното и неприятното. Първите три мотива показват, че децата не умеят, не могат или нямат достъп до забавления с полезни и интересни дейности. Макар в общината да има достатъчно организирани форми за извънкласна работа с деца като спорт, музика, изкуство- в училищата, в читалищата, ОДК, има родители, които не настояват децата им да оползотворяват свободното си време с полезни и приятни дейности и не контролират с какво се занимават децата им в свободното си време. Част от родителите считат, че щом са осигурили на детето си компютър, той ще запълни нуждата му от забавления, общуване или внимание.

6-има ученици твърдят, че биха употребили наркотично вещество, защото искат да са различни. Така са отговорили предимно 11-12- годишните. Характерно за възрастта на навлизане в пубертета е търсенето на уникалното, различното, изявата на собствената личност.

Особено впечатление прави последният мотив- на 10 ученици, които смятат, че никой не ги разбира, не ги обича. Това е сигурен белег, че децата не растат в доверителна семейна среда, живеят, без да намират подкрепа от най-близките си хора, няма с кого да споделят своите проблеми, да бъдат изслушани и уважени техните потребности от общуване.

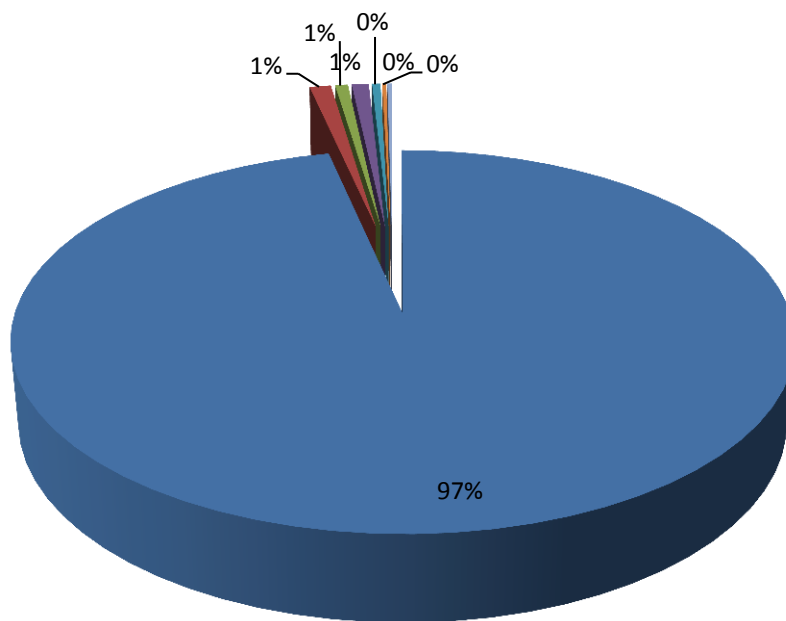
Бихте ли приели (опитали) вещество с наркотично действие? Отговори на момичетата- ученички от 5 до 8 клас

- не
- да, от любопитство
- да, от скука
- да, за да не се различавам от приятелите си
- да, защото така ще забравя за лошото, тъжното и неприятното
- да, защото искам да съм различен
- да, защото никой не ме обича

Бихте ли приели (опитали) вещество с наркотично действие? Отговори на момчетата- ученици от 5 до 8 клас

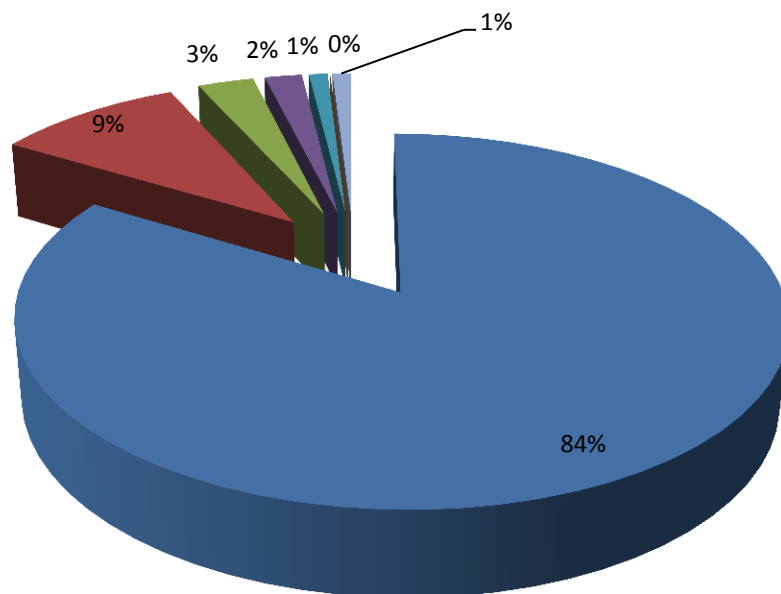
- не
- да, от любопитство
- да, от скука
- да, за да не се различавам от приятелите си
- да, защото така ще забравя за лошото, тъжното и неприятното
- да, защото искам да съм различен
- да, защото никой не ме обича

Както се вижда от двете диаграми, момчетата от прогимназиален етап на обучение са по-склонни да опитат наркотично вещество. 5 момчета биха го употребили- от скука, а 3-защото, искат да са различни. Момчетата от прогимназиалните класове- 5 на брой, от своя страна, биха опитали наркотично вещество от любопитство, а 4- за да не се различават от приятелите си. В тази възрастова група е важно за част от децата да получават одобрението на приятелите и са най-склонни към конформизъм.

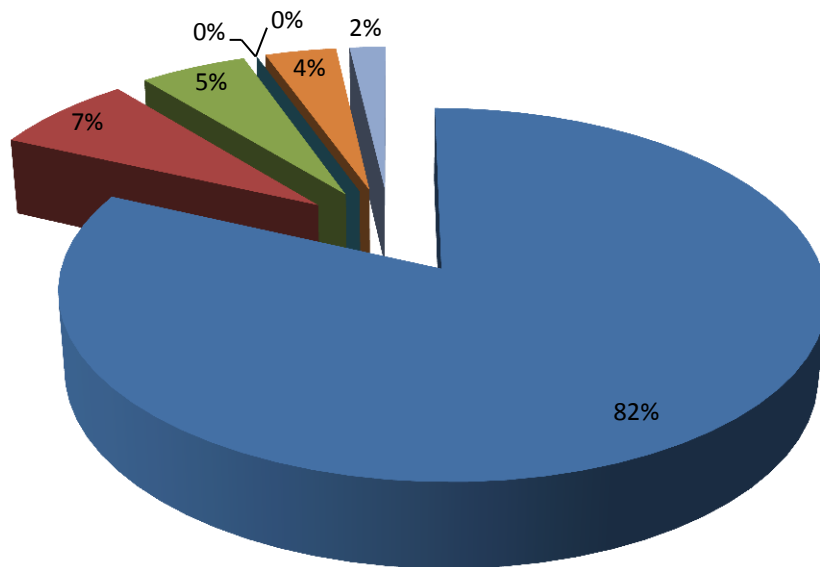
Бихте ли приели (опитали) вещество с наркотично действие? Отговори на момичетата- ученички от 9 до 12 клас

- не
- да, от любопитство
- да, от скука
- да, за да не се различавам от приятелите си
- да, защото така ще забравя за лошото, тъжното и неприятното
- да, защото искам да съм различен
- да, защото никой не ме обича

Бихте ли приели (опитали) вещество с наркотично действие? Отговори на момчетата- ученици от 9 до 12 клас

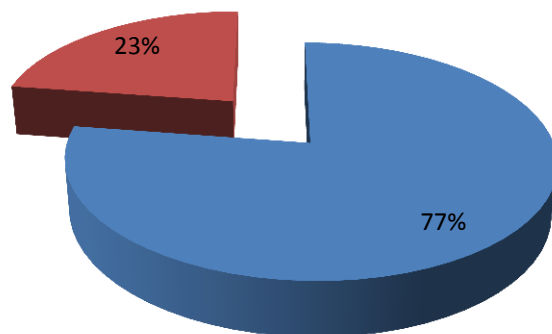
- не
- да, от любопитство
- да, от скука
- да, за да не се различавам от приятелите си
- да, защото така ще забравя за лошото, тъжното и неприятното
- да, защото искам да съм различен
- да, защото никой не ме обича

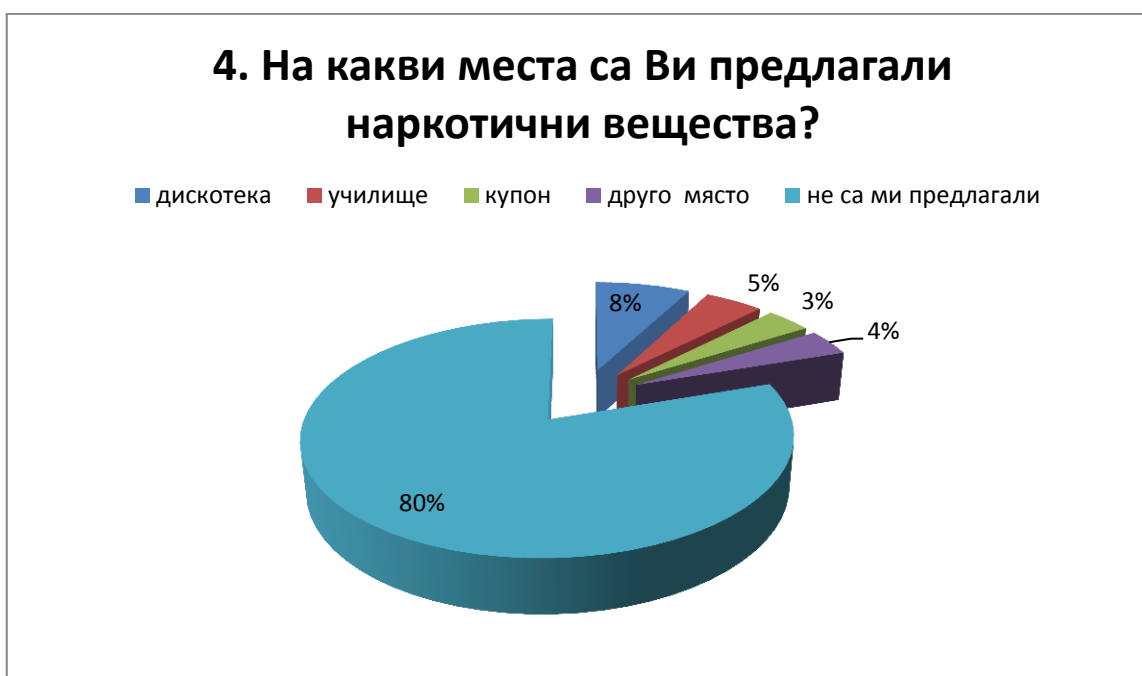
При учениците от горна училищна степен се наблюдава обратното. Момчетата са по-склонни да опитат наркотично вещество. Но и при двата пола се забелязва повишение на процента на младежите, които са склонни да употребят някакъв вид дрога. В абсолютни стойности 90 младежи и 87 девойки твърдят, че никога не биха посегнали към наркотичните вещества. И при двата пола се увеличават учениците, които биха взели такова от любопитство и от скука. Момчетата са склонни да употребят дрога и за да бъдат по- различни. При момичетата този мотив въобще липсва- 0%.

3. Познавате ли хора, които предлагат наркотици?

- не
- да

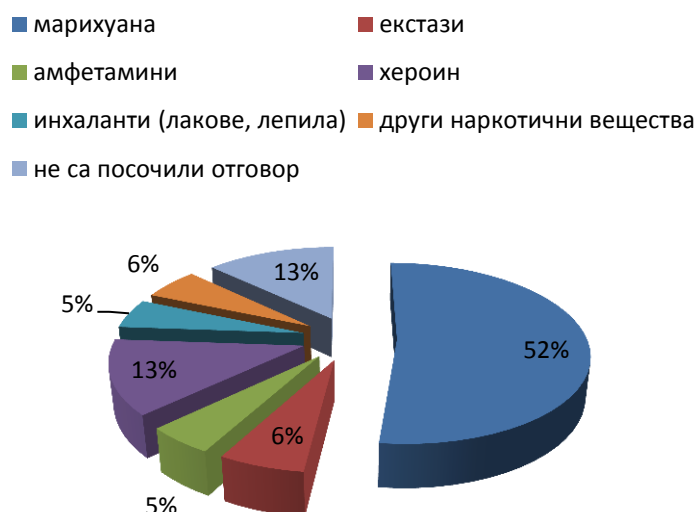
Почти една четвърт от учениците познават хора, които предлагат наркотици. Абсолютният им брой е 166 души. Много голям брой от тях обаче- 123, не конкретизират какви са те (*дали са ученици, неучащи или непознати*). Непосочването на тази информация буди съмнение, относно реалността на това твърдение. Все пак 43 ученици определят разпространителите на дрога, както е видно в следващата диаграма.

Процентът на отговорилите „не са ми предлагали“ дава информация, че все още на територията на общината няма добре организирана мрежа от пласьори на наркотични вещества, които да обхванат по-голямата част от учащите се. Може да се предположи, че хората, които предлагат наркотици, водят „бизнеса“ си сред останалите граждани или пък имат утвърден контингент от потребители на дрога, сред който продават наркотици.

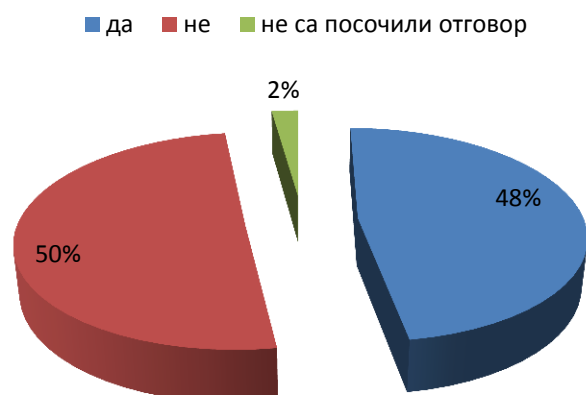
От резултатите е видно, че както на повечето места в страната, най-привлекателното място за разпространение на наркотични вещества си остават дискотеките. Тревожно е, че на второ място се нарежда училището като предпочитано място за предлагане на дрога. Това говори за нуждата от особена бдителност на персонала в училищата, за да се предотвратят опитите на ученици или други лица да разпространяват наркотици в училищните сгради и около тях.

5. Какви наркотични вещества се употребяват най-често?

Диаграмата показва знанията на учениците относно употребата на видовете наркотични вещества. Очаквано, като най-честа употреба са посочили марихуаната. Голям е процентът на учащите се, които не са посочили отговор. В някои от анкетните формуляри има попълнени свободни отговори от типа „не знам“. Това са анкети предимно на ученици от селските училища (например ОУ „Отец Паусий“ с. Нова Камена), до които не достига достатъчно информация за проблема или на учениците им липсва компетентност, за да се изразят.

6. Разговаряте ли с родителите си на теми, свързани с алкохола, цигарите, наркотиците?

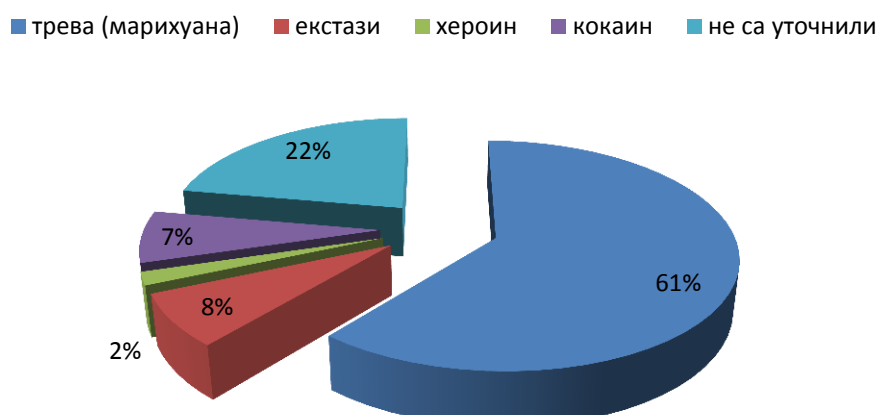
За съжаление, половината родители все още не са осъзнали опасността за своето дете от употребата на наркотични вещества и не провеждат разговори с него по тези въпроси. В ерата на бурното развитие на информационните комуникации, когато маловръстните попадат под влияние на най-различни източници на информация (понякога злонамерени спрямо крехката млада психика) все още битова схващането сред родителите, че „това не може да се случи на моето дете“. Проблемът обаче със зависимостите не е за подценяване и родителите, както и учителите, обществеността трябва да бъдат будни за опазване на здравето на децата, които са и нашето бъдеще.

7. Опитвал/а ли сте наркотично вещество?

Абсолютната стойност на броя неопитвали наркотично вещество ученици в Община Тервел е 618 . При участвали 718 учаци се в анкетата следва да се направи извод, че останалите 100 са опитвали наркотик или пък не са отговорили умишлено на въпроса. Само 52 ученици пряко отговарят, че са опитали поне веднъж наркотично вещество. Какво са употребили те, е видно от следващата диаграма:

Видове наркотици, употребявани от ученици от Община Тервел

Диаграмата показва в проценти съотношението на наркотични вещества, употребени от 52-мата ученици, които са признали за това.

Сега анализираме данните за употребата по показател момичета- момчета. Ето и диаграмите:

**Опитвала ли сте наркотично вещество?
Отговори на момичетата- ученички от 5
до 8 клас**

Нито едно момиче в тази възрастова група не е опитвало наркотично вещество, според данните от анкетата.

**Опитвал ли сте наркотично вещество?
Отговор на момчетата- ученици от 5 до 8
клас**

10 момчета още в тази възраст са опитвали наркотично вещество, по данни от анкетните им листове.

**Опитвала ли сте наркотично вещество?
Отговори на момчетата- ученички от 9
до 12 клас**

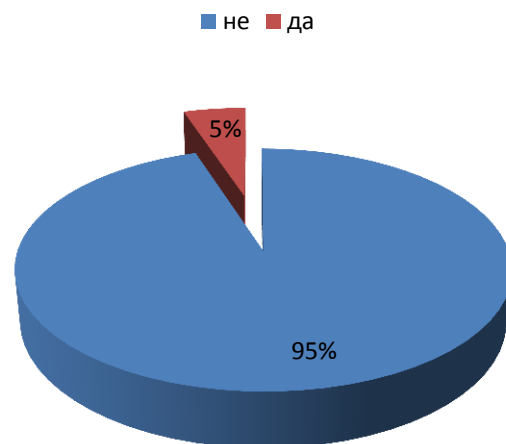
Ако в прогимназиален етап, нито едно момиче не е посегнало към дрогата, то при ученичките от гимназиален етап наблюдаваме сериозно „зарибяване“ с наркотични вещества.

**Опитвал ли сте наркотично вещество?
Отговори на момчетата- ученици от 9 до
12 клас**

При момчетата от гимназиален етап също се наблюдава ръст с 4% на употребата спрямо по-малките момчета от прогимназията.

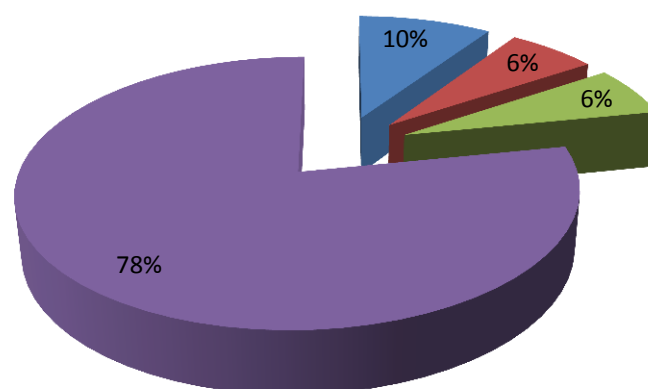
8. Принуждавал ли Ви е някой да вземате наркотици?

604 души съобщават, че никой не ги е принуждавал да вземат наркотици. 32-ма твърдят, че са ги подтиквали към това. Само 7 обаче от тях посочват какви са тези лица (*непознат, познат, приятел*). Диаграмата по-долу илюстрира това.

От тези, които са ме принуждавали:

■ непознат ■ познат ■ приятел ■ не са посочили отговор

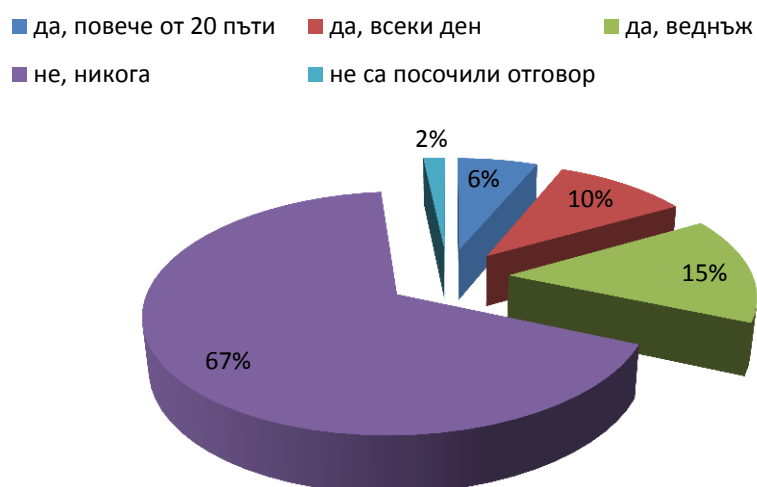

9. Какво знаете за последствията от употребата на наркотични вещества? (Може повече от един отговор)

Както се вижда от диаграмата, най-потърпевша на увреждания от употребата на наркотични вещества, учениците определят нервната система. Голяма част от учащите разбират, че употребата на дрога води до загуба на контрол и отклонения в поведението. 2% от учащите смятат, че няма последствия от употребата им.

10. Пушили ли сте цигари?

75 от учениците в община Тервел пушат всеки ден. Това са 10% от анкетираните участници. Най-голям е дялът на пушачите от гимназиална училищна степен. Но пушачи, които пушат „всеки ден“ има и в пети, и в шести клас.

Все още в публичното пространство се смята, че употребата на цигари не е опасна за здравето на човека. Почти всекидневно по медиите се води спор „за или против цигарите“ в закрити помещения и обществените открити пространства. Тези схватки по високите етажи на властта между застъпници и противници на цигарения дим рефлектират и върху разбиранията на младите хора за т.нар. лека дрога. Благодарение на достъпността на местата, където децата могат да усвоят вредния навик пушене, маловръстните се превръщат в благодатна среда за зарибяване с леката дрога. От това децата да посегнат от пушене на тютюн до пушене на марихуана, пътят става кратък.

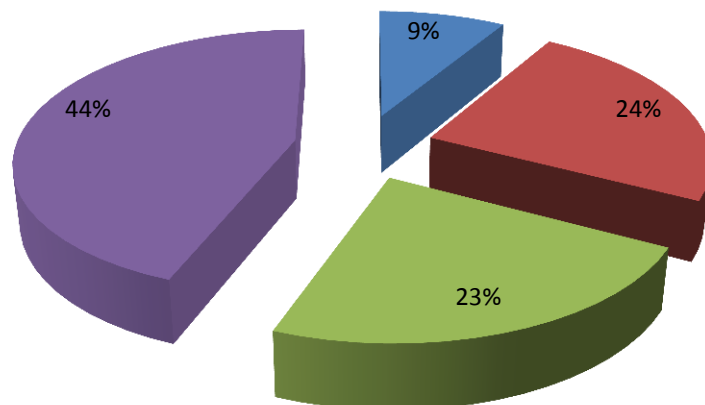
А ето как стои въпросът с тютюнопушенето при момичетата и момчетата. Проследяваме следващите диаграми:

Разликата между момичетата и момчетата- непушачи от 5 до 8 клас е много малка- 2%. Въпреки това, се забелязва, че момчетата, които са пушили повече от 20 пъти или почти всеки ден, са повече с около 4%.

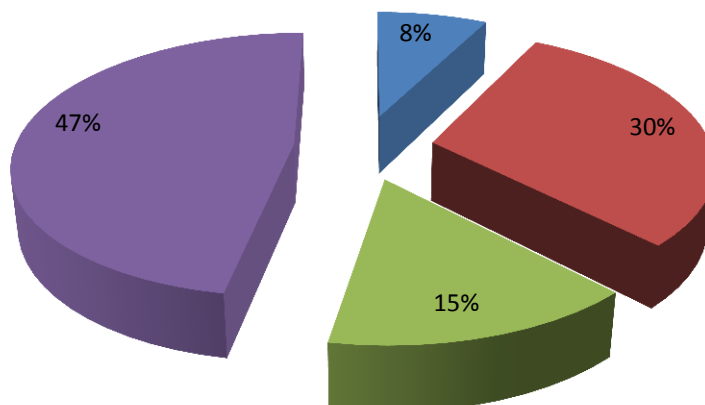
Пушили ли сте цигари? Отговори на момчетата- ученички от 9 до 12 клас

■ да, повече от 20 пъти ■ да, всеки ден ■ да, веднъж ■ не, никога

Пушили ли сте цигари? Отговори на момчетата- ученици от 9 до 12 клас

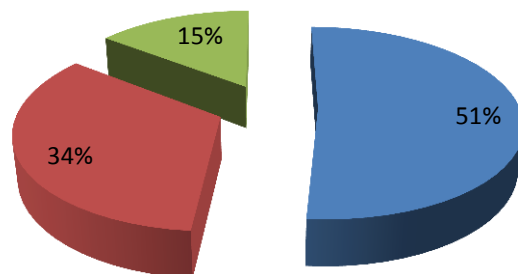
■ да, повече от 20 пъти ■ да, всеки ден ■ да, веднъж ■ не, никога

Процентът на момчетата от горна училищна степен, които никога не са пушили е по-висок от този на момчетата в същата възраст. Но за сметка на това закоравелите пушачи, които пушат „почти всеки ден“ са повече с 6% при момчетата, отколкото при представителите на нежния пол. С 8% девойките са повече от младежите, които са останали с един-единствен опит за пушене на цигара. Може да се направи извод, че момчетата са по- възприемчиви към вредния навик и по-бързо се пристрастяват към тютюна.

11. Смятате ли, че учениците, които употребяват цигари и алкохол, са по агресивни?

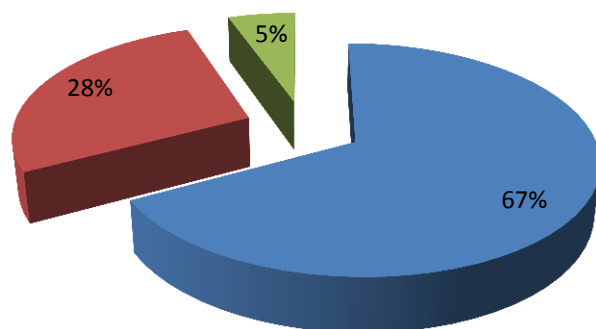
■ да ■ не ■ не са посочили отговор

Половината от учениците откриват такава зависимост. За тях употребяващите цигари и алкохол са по-агресивни от останалите.

12. Смятате ли, че учениците, които употребяват наркотици, са по-агресивни?

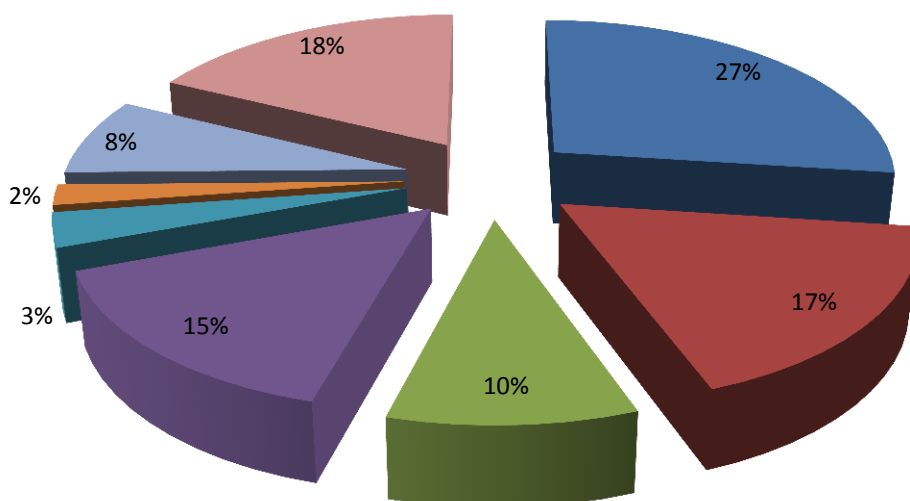
■ да ■ не ■ не са посочили отговор

Много по-голям е дялът на учениците, които смятат, че употребата на наркотици допринася за по-агресивно поведение.

13. Какви мерки трябва да се вземат, за да се реши проблемът с наркоманията? (Може повече от един отговор)

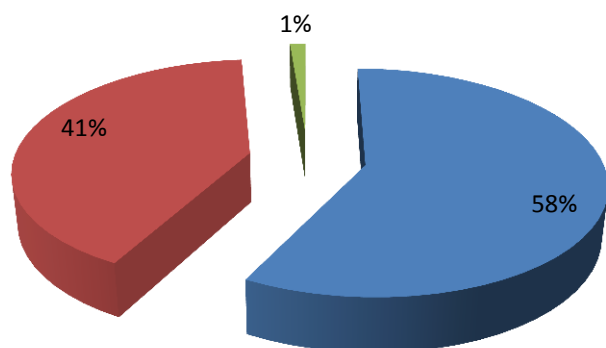
- строго преследване и наказване на производители и пласьори
- строги закони за употребяващите
- наркоманите да се избягват
- наркоманите да са под наблюдение
- да се узакони дрогата (всеки да решава за себе си)
- да има безплатни и по-евтини наркотици за наркоманите
- да им помогнем с приятелството си, вместо да ги отбягваме
- да им се помага, защото те са болни от нова болест, която е лечима

Както се вижда от диаграмата, най-голяма част от анкетираните смятат, че за да се реши проблемът с наркоманията, е нужно строго преследване и наказание на производители и на пласьори. Законът би трябвало да бъде строг и за самите употребяващи. Голям е делът на тези ученици, които смятат, че наркоманията е болест и на самите наркомани трябва да им се помага, но и да бъдат наблюдавани. По проблема няма единодушно мнение и решение, така както и няма еднакъв подход към всеки един случай на наркомания.

14. Според Вас лесно ли е ученик да си купи цигари?

- да
- не
- не са посочили отговор

В Закона за закрила на детето ясно е записано: *чл.45 ал.1* „ *Който продава алкохолни напитки или тютюневи изделия на деца, се наказва с глоба или имуществена санкция от 2000 до 4000 лв.,*

ако не подлежи на по-тежко административно наказание по специален закон или деянието не съставлява престъпление. При повторно нарушение се предприемат принудителни мерки за временно спиране на дейността за определен срок, но не по-дълъг от една година“. В Наредба № 1 на Кмета на Община Тервел също е обърнато внимание на продажбата на тютюневи изделия и алкохол: Чл.5/1/ „На управителите, персонала и собствениците на търговски обекти, ресторанти и други заведения за хранене и развлечение се забранява:

2. Да се сервират и продават спиртни напитки и тютюневи изделия на малолетни и непълнолетни лица“.

Остава да се направи заключението, че или няма констатирани нарушения и съответни санкции за нарушителите, или тези, които продават алкохолни напитки и тютюневи изделия, са достатъчно платежоспособни, за да ги понесат.

58% от анкетираните деца обаче твърдят, че е лесно да си купят цигари.

Редно е да си зададем въпроса дали ние-големите, родителите, не подтикваме сами децата да купуват цигари. Има ли един родител- пушач, който често да си признае дали не е праснал детето си до кварталния магазин за кутия цигари- „защото познава продавачката и тя знае, че са за него“. И продавачката дава исканата стока- защото детето е пратено от родителя и то няма да излъже. Къде е родителската отговорност? Веднъж си дал негативен пример с употребата на цигари. Втори път- правиш съучастник в употребата на лека дрога и своето собствено дете. Трето- пренебрегваш законите, които обаче считааш, че са правилни. Но сам по себе си, законът не пази децата. Хората спазват закона, за да бъдат предпазени децата.

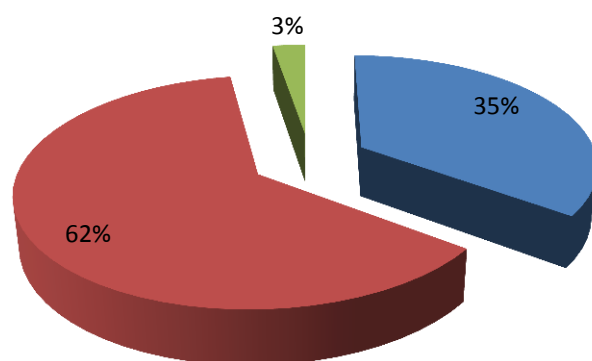

Почти толкова - 59% съобщават, че могат лесно да си купят алкохол.

Наблюдава се разлика в отговорите на учениците от селата и града. Според дадените отговори, на учениците от селата им е по-трудно да се снабдят с тютюневи изделия или алкохолни напитки. Влияние за това оказва и малкото населено място, в което повечето хора се познават и по този начин контролът над поведението на децата- по-засилен.

16. Според Вас лесно ли е един ученик да си купи наркотици?

■ да ■ не ■ не са посочили отговор

По-голямата част от учениците, в абсолютна стойност- 447 души, считат, че не е лесно ученик да си купи наркотици. Но не е успокоителен и фактът, че 35% от учениците смятат, че е лесно да си купят наркотици. Следователно, те имат информация за хора и места, където могат да се сдобият със забранените вещества.

IV. Заключение.

МКБППМН при Община Тервел изготвя това изследване, за да отговори на нарасналите потребности на ученици, педагози, родители от информация относно проблема с употребата на наркотични вещества в Община Тервел. В съответствие със задачите, поставени в Националната стратегия за борба с наркотиците (2014-2018 г.) и Плана за действие към нея, наша обща отговорност е да присъединим усилията си в решаването на този наболял и жизнено важен въпрос, какъвто е опазването на физическото и психическото здраве на младото поколение. В днешното забързано време, когато децата израстват неусетно, а промените настъпват бързо и неудържимо, често не забелязваме, че опасностите за младежите дебнат отвсякъде и ако не обърнем навреме внимание, проблемът може да стане сериозен и нерешим.

МКБППМН благодари на директорите и педагозите от училищата в общината, където беше проведена анкетата „Наркотични вещества“ и по този начин спомогнаха това изследване да стане факт.

Изготвил: Дамянка Иванова- Секретар на МКБППМН при Община Тервел